

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și al Institutului European din România (www.ier.ro). Permisuniunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and the European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

Secția a treia

CAUZA JIGA ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 14352/04)

Hotărâre

Strasbourg

16 martie 2010

Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din Convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza Jiga împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită într-o cameră compusă din Josep Casadevall, *președinte*, Corneliu Bîrsan, Boštjan M. Zupančič, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Ineta Ziemele, Luis López Guerra, *judecători*, și Santiago Quesada, *grefier de secție*,

după ce a deliberat în camera de consiliu la 23 februarie 2010,
pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 14352/04 îndreptată împotriva României, prin care un resortisant al acestui stat, domnul Dan Jiga („reclamantul”), a sesizat Curtea la 4 februarie 2004 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („convenția”).

2. Reclamantul este reprezentat de Doru Viorel Ursu, avocat în București. Guvernul român („Guvernul”) este reprezentat de agentul guvernamental, domnul Răzvan-Horațiu Radu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. În special, reclamantul se plânge de condițiile proaste de detenție din Penitenciarul București-Jilava, de lipsa motivării deciziilor prin care i s-a prelungit arestarea preventivă și de o atingere adusă prezumției de nevinovăție.

4. La 26 octombrie 2006, președintele Secției a treia a hotărât să comunice cererea Guvernului. În conformitate cu art. 29 § 3 din Convenție, acesta a hotărât, de asemenea, că admisibilitatea și fondul cauzei vor fi examinate împreună.

ÎN FACT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

5. Reclamantul s-a născut în 1961 și locuiește în Reghin.

6. La momentul faptelor aflate la originea cauzei, reclamantul era director general al Direcției economice și bugetare din cadrul Ministerului Agriculturii și Alimentației. D.F. lucra în același minister.

A. Arestarea preventivă a reclamantului

7. Prin rezoluția procurorului din 23 octombrie 2002, s-a declanșat urmărirea penală împotriva lui D.F. pentru trafic de influență. La 29 octombrie 2002, aceasta a fost arestată preventiv, fiind învinuită de săvârșirea infracțiunii de corupție pasivă la instigarea reclamantului.

8. Prin decizia procurorului din 14 noiembrie 2002, a început urmărirea penală împotriva reclamantului pentru trafic de influență, corupție pasivă și abuz în serviciu contra intereselor publice.

9. Prin ordonanța emisă de procuror la 18 noiembrie 2002, reclamantul a fost arestat preventiv pentru o perioadă de treizeci de zile, motivată de natura infracțiunile de care era acuzat. Potrivit parchetului, reclamantul, în calitate sa de director general în cadrul Ministerului Agriculturii și Alimentației și de președinte al comisiei de negociere a acțiunilor societății J., ar fi primit, în cadrul procesului de privatizare a acesteia din urmă, un comision din partea anumitor investitori și ar fi cauzat, astfel, un prejudiciu important ministerului și societății A. Fragmentul din ordonanță care menționează motivele arestării preventive era redactat după cum urmează:

„[...] învinuitul se află în situația prevăzută la art. 148 lit. h) C. proc. pen., având în vedere că pedeapsa prevăzută de lege depășește doi ani de închisoare și că menținerea în libertatea a învinuitului prezintă un pericol pentru ordinea publică.”

10. La 20 noiembrie 2002, reclamantul a contestat ordonanța din 18 noiembrie 2002, pe motiv că respectiva condiție de pericol pentru ordinea publică prevăzută la art. 148 lit. h) C. proc. pen. nu era îndeplinită în speță.

11. Prin hotărârea pronunțată în camera de consiliu la 21 noiembrie 2002, confirmată prin hotărârea din 10 decembrie 2002 a Curții de Apel București, Tribunalul București a respins contestația reclamantului.

12. La 7 decembrie 2002, la prezentarea materialului de urmărire penală reclamantului, a fost depus ca probă un raport de expertiză, întocmit la 14 noiembrie 2002. Reclamantul a făcut observații cu privire la respectivul raport, însă acestea au fost respinse de procuror prin ordonanța din 4 februarie 2003.

B. Prelungirile arestării preventive a reclamantului

13. În decembrie 2002, procurorul însărcinat cu urmărirea penală a solicitat Tribunalului București prelungirea arestării preventive a reclamantului cu treizeci de zile. Reclamantul a solicitat respingerea acestei cereri, pe motiv că nu era motivată și că pericolul pentru ordinea publică nu exista în speță.

14. Prin încheierile din 13 decembrie 2002 și 14 ianuarie 2003, tribunalul a admis cererea parchetului de prelungire a măsurii arestării preventive a reclamantului, pentru următoarele motive:

„[...] din dosar reiese că există indicii plauzibile potrivit cărora reclamantul ar fi săvârșit faptele de care era acuzat; ținând seama de gravitatea faptelor, eliberarea reclamantului ar reprezenta un pericol pentru ordinea publică. Prolungirea arestării preventive este, de asemenea, necesară pentru îndeplinirea anumitor acte de procedură.”

15. În urma recursului reclamantului, prin hotărârile din 20 decembrie 2002 și 29 ianuarie 2003, Curtea de Apel București a confirmat hotărârile menționate.

16. Prin încheierile din 12 februarie, 12 martie și 9 aprilie, 7 mai, 4 iunie și 3 iulie 2003, tribunalul a prelungit în același timp arestarea preventivă a reclamantului și pe cea a lui D.F. cu treizeci de zile. Acesta a considerat că elementele care justificaseră această măsură nu încetaseră să existe, că încadrarea juridică a faptelor justifică gradul ridicat de pericol social, că valoarea prejudiciului era foarte mare, că modalitățile concrete de săvârșire a faptelor dovedeau caracterul organizat al activității infracționale și că atitudinea contradictorie a reclamantului și a lui D.F., precum și declarațiile făcute în fața instanței împiedicau aflarea adevărului.

17. Toate recursurile reclamantului împotriva acestor hotărâri au fost respinse de Curtea de Apel București.

18. Prin încheierea din 6 august 2003, Tribunalul București a dispus înlocuirea măsurii arestării preventive a reclamantului și a lui D.F. cu interdicția de a părăsi țara, pe motiv că nu era stabilit că

punerea în libertate a acestora ar reprezenta un pericol pentru ordinea publică, că urmărirea penală se încheiase și că, în măsura în care reclamantul nu mai ocupa postul de director general, nu mai exista pericolul ca acesta să săvârșească alte infracțiuni.

19. În urma recursului parchetului, prin hotărârea din 12 august 2003, Curtea de Apel București a anulat această hotărâre și a prelungit arestarea preventivă a reclamantului cu treizeci de zile. Aceasta a precizat:

„[...] elementele care justificaseră această măsură nu s-au modificat, [...] acuzații au săvârșit infracțiunea pentru care legea prevede o pedeapsă cu închisoarea de peste patru ani, iar [...] punerea lor în libertate reprezintă un pericol concret pentru ordinea publică din cauza gradului ridicat de pericol social al faptelor săvârșite, a circumstanțelor reale în care acestea au fost săvârșite și a valorii importante a prejudiciului cauzat.”

20. La 12 septembrie și la 1 octombrie 2003, instanța a prelungit arestarea preventivă a reclamantului și a lui D.F., după cum urmează:

„După ce a analizat probele aflate la dosar, instanța constată că elementele care au stat la baza arestării inițiale a celor doi acuzați continuă să existe și că acestea impun prelungirea arestării preventive a acuzaților. Urmărirea penală nu s-a încheiat încă în măsura în care există în continuare martori care trebuie interogați. Pericolul concret pentru ordinea publică este motivat prin gradul ridicat de pericol social al faptelor săvârșite, precum și prin circumstanțele concrete în care acestea au fost săvârșite – faptul că acuzații ocupau funcții de conducere în cadrul unui organism central, care le impuneau respectarea cu strictețe a legalității procesului de privatizare, este un element esențial de care trebuie să se țină seama.”

21. Prin hotărârile din 17 septembrie și 9 octombrie 2003, curtea de apel a respins recursurile formulate de reclamant împotriva acestor hotărâri.

C. Procedura penală împotriva reclamantului

22. Prin rechizitoriul din 10 februarie 2003, reclamantul și cealaltă acuzată D.F. au fost trimiși în judecată în fața Tribunalului București pentru trafic de influență, corupție pasivă și abuz în serviciu contra intereselor publice.

23. La 7 mai 2003, reclamantul și D.F. au fost audiați de instanță. La ședințele din 22 octombrie și 5 noiembrie 2003, reclamantul, care era reprezentat de doi avocați aleși, a interogat expertul care redactase raportul de expertiză depus la dosar la prezentarea materialului de urmărire penală (supra, pct. 12), precum și a martorilor menționați în rechizitoriu, cu excepția lui C.G. care era plecat în străinătate.

24. Prin hotărârea din 10 noiembrie 2003, Tribunalul București a condamnat reclamantul la pedeapsa de cinci ani de închisoare sub acuzația săvârșirii infracțiunilor de corupție pasivă și abuz în serviciu contra intereselor persoanelor. Cu toate acestea, l-a achitat pentru acuzația de trafic de influență, pe motiv că singura dovadă în acest sens era declarația lui D.F. care nu era coroborată cu privire la acest aspect de nicio altă probă.

25. Reclamantul a introdus apel împotriva acestei hotărâri solicitând achitarea sa, pe motiv că din probe nu reieșea că săvârșise infracțiunile de care era acuzat.

26. La ședința din 5 februarie 2004, reclamantul a solicitat curții de apel să admită noile sale cereri, și anume audierea membrilor comisiei de negocieri din procesul de privatizare și efectuarea unei expertize. Curtea de apel a respins aceste cereri, motivând că nu erau utile în prezenta cauză. Mai precis, a considerat că audierea martorilor putea fi înlocuită cu documente scrise și că expertiza putea fi înlocuită cu propria apreciere a curții de apel.

27. Prin hotărârea din 19 februarie 2004, curtea de apel a admis apelul parchetului și pe cel al lui D.F. și l-a condamnat pe reclamant la douăsprezece ani de închisoare pentru infracțiunile de care era acuzat în rechizitoriu. Aceasta a reținut că declarația lui D.F. reprezenta o probă esențială în dosar, care permitea ca reclamantul să fie considerat vinovat și pentru trafic de influență.

28. Reclamantul a formulat recurs împotriva hotărârii din 19 februarie 2004, subliniind că faptele nu au fost stabilite în mod corect de către curtea de apel, iar legea nu a fost aplicată în mod corect.

29. Prin hotărârea definitivă din 7 ianuarie 2005, Înalta Curte de Casație și Justiție a admis parțial recursul său și l-a achitat în ceea ce privește infracțiunea de trafic de influență, pe motiv că singura dovadă pe care se întemeiase curtea de apel era declarația celeilalte acuzate, D.F. Cu toate acestea, a considerat că reclamantul era vinovat pentru corupție pasivă și abuz în serviciu și l-a condamnat la o pedeapsă de cinci ani de închisoare, durata arestării sale preventive fiind scăzută din pedeapsă.

30. Din probele aflate la dosar reiese că, între noiembrie 2002 și noiembrie 2004, reclamantul a fost adus în mod periodic la ședințele de judecată cu cătușe și îmbrăcat cu îmbrăcămintea specifică locului de detenție, destinată persoanelor condamnate. La aceste ședințe, i se scoteau cătușele în urma ordinului instanței și la cererea avocaților săi. D.F. se prezenta în civil.

31. La 29 septembrie 2004, administrația penitenciarului nu i-a permis reclamantului să se întâlnească cu delegația Parlamentului European venită să îl viziteze pentru a discuta despre condițiile arestării sale și despre echitatea procedurii penale declanșate împotriva sa. La 5 noiembrie 2004, o delegație a Alianței Libere Europene a introdus o cerere la Administrația Națională a Penitenciarelor pentru a obține permisiunea de a-l vizita pe acesta în detenție. Cererea a fost respinsă.

D. Mediatizarea cauzei

32. Procesul reclamantului a fost mediatizat pe parcursul anilor 2002 și 2003. Astfel, la o dată neprecizată, cotidianul național Evenimentul zilei, fără citarea surselor, a prezentat în detaliu faptele de care era acuzat reclamantul. Se constatau următoarele:

„Anchetatorii consideră că D.J. [reclamantul] este, de fapt, autorul infracțiunii de corupție pasivă pentru care a fost arestată [D.F.], în calitate de complice [...]”.

33. La 20 noiembrie 2002, cotidianul național Ziua a publicat un comunicat de presă emis de Partidul Național Țărănesc Creștin Democrat („PNȚCD”):

„PNȚCD consideră că arestarea lui Dan Jiga, vicepreședinte al Organizației județene Mureș a partidului, «nu reprezintă altceva decât presiune și intimidare politică» [...]. «PNȚCD își exprimă surprinderea că, în baza unei simple declarații a unei persoane care, nu întâmplător, este membru PSD, a putut fi efectuată această arestare”.

34. Același ziar a publicat în aceeași zi, sub titlul „Scandalul mitei de la Ministerul Agriculturii se extinde - Dan Jiga a fost arestat în scandalul JimTim”, un articol care prezenta faptele aflate la originea cauzei și care indica faptul că reclamantul și D.F. fuseseră arestați.

35. Un articol din 5 august 2003, intitulat „Arestat pentru că l-a turnat pe Ion Mureșan”, prezenta faptele de care era acuzat reclamantul și contextul politic al cauzei, astfel cum au fost prezentate de apărătorii reclamantului.

36. La 9 septembrie 2003, ziarul Ziua a publicat articolul intitulat „Abuzurile din Dosarul «JimTim»”. Se constatau următoarele:

„Procurorul PNA [...], cel care instrumentează dosarul JimTim Jimbolia, a trimis până acum în judecată doar două persoane: Dan Jiga, fost director în Ministerul Agriculturii și Alimentației, și [F.D.], angajată a aceluiași minister. Mai mult, dosarul pentru săvârșirea unor presupuse fapte de corupție a fost finalizat într-un timp record: trei luni. De aici și adâncile carențe. Procurorul PNA [...] l-a trimis în judecată pe Dan Jiga doar în baza unei simple declarații-delațiune. Deși în dosarul lui Jiga nu au fost aduse alte probe, el este ținut în arest pentru că ar reprezenta un pericol social real. În schimb, apar noi dovezi care o incriminează pe autoarea denunțului [...] de o murdară înscenare [...]”.

37. După prezentarea faptelor aflate la originea litigiului, articolul continua astfel:

„Unul dintre apărătorii lui Dan Jiga, [...], a susținut că clientul său este deținut politic și a sugerat că presiunile făcute asupra judecătorilor vin din partea lui [O.T.], o persoană foarte apropiată președintelui [I.I.]. Între timp, Dan Jiga este considerat un pericol social real și îi sunt respinse cererile de punere în libertate.[...]”

38. La 7 noiembrie 2003, ziarul Ziua a publicat un articol intitulat „Judecătorii TB cer arbitru în dosarul «JimTim»”, care informa opinia publică de faptul că respectiva cauză a reclamantului urma să fie examinată de un nou complet de judecată, din cauza unor divergențe. Se menționa că:

„În acest dosar, Dan Jiga și [F.D.] sunt judecați pentru privatizarea frauduloasă a «JimTim» Timișoara. Ei au fost acuzați de luare de mită, trafic de influență, abuz în serviciu [...]”.

39. La date care nu au fost precizate, au apărut articole în presă care prezentau faptele de care era acuzat reclamantul, probele existente la dosar sau evoluția cauzei în fața instanțelor naționale. Aceste articole se refereau fie numai la cauza reclamantului (de exemplu, „Jiga rămâne în spatele gratiilor”, „Ping-pong cu 190 000 de dolari americani”, „Magistrații bucureșteni trebuie să se pronunțe cu privire la o mită de 190 000 de dolari americani la Ministerul Agriculturii”, „Cinci ani de închisoare pentru o cină la restaurant”, „Dan Jiga și [F.D.] condamnați la pedepse cu închisoarea”, „Instituțiile

internaționale vor fi sesizate cu privire la abuzurile din cauza JimTim”, „Grupul JimTim în continuare în închisoare”, „Interogatoriu în cauza JimTim”, „Judecătorii de la tribunal au dispus eliberarea grupului JimTim”), fie la activitatea PNA (de exemplu, „PNA apreciază în funcție de interese” și „Portretul denunțatorului român”).

40. Într-un interviu acordat ziarului Timpolis, apărut în săptămâna din jurul datei de 5 aprilie 2004, procurorului general de la Parchetul Național Anticorupție („PNA”), I.A., i s-a solicitat să facă un clasament al „celor mai grele dosare” în lupta împotriva „marii corupții”. I.A. a răspuns astfel:

„Rezultatele bune obținute sunt justificate, într-o anumită măsură, și prin soluționarea unor cauze importante, care au fost apreciate și de opinia publică, din care vă sunt cunoscute dosarele vizând pe cei doi directori generali din Ministerul Agriculturii, Jiga și [D.], trimiși în judecată pentru o luare de mită de 190 000 de dolari [...]”.

41. În urma mai multor articole apărute în cotidianul național *Evenimentul zilei*, cu privire la activitatea procurorilor în dosarele referitoare la cazurile de corupție, PNA a solicitat publicarea, la 30 iulie 2004, a unui articol intitulat „*Drept la replică*”. După ce a subliniat că ziarul respectiv lansase acuzații neîntemeiate cu privire la activitatea procurorilor și publicase „în mod sporadic” comunicatele sale de presă, PNA a adus precizări pentru cazuri de interes mediatic:

„Ziarul atrage atenția asupra unei serii de persoane cu privire la care PNA ar «deschide anchete pentru a face pe plac unui anumit partid politic». Se omite, de exemplu, în mod conștient că fostul procuror [L.A.] a fost anchetat de PICCJ într-un dosar penal și nu de către procurorii anticorupție [...]. În ceea ce privește situația acuzatului Jiga Dan, reamintim că a fost condamnat pentru fapte de corupție, de către două instanțe, la pedepse de cinci și, respectiv, doisprezece ani de închisoare, ceea ce dovedește temeinicia și legalitatea trimiterii sale în judecată [...]”.

42. Într-un interviu acordat ziarului *Ziua*, la 6 august 2004, întrebat cu privire la „asaltul” autorităților asupra corupției la nivel înalt, I.A. declara că „dosarele [...] Dinculescu-Jiga [...] sunt numai câteva exemple legate de marea corupție”.

43. La 20 februarie 2004 și 8 ianuarie 2005, ziarul *Ziua* a publicat articolele „*18 ani de închisoare în cauza JimTim*” și „*Pedepse reduse în cazul JimTim*” care prezentau hotărârile pronunțate în cauză de către instanțele naționale în apel și în recurs.

E. Starea de sănătate a reclamantului și condițiile de detenție din Penitenciarul București-Jilava

44. De la 21 mai până la 26 septembrie 2003 și de la 7 ianuarie până la 7 mai 2004, reclamantul a fost deținut în Penitenciarul București-Jilava. La ședințele de judecată, era transferat în celula din cadrul Tribunalului București. Potrivit reclamantului, această celulă nu era aerisită, nu avea lumină naturală și nici instalații sanitare.

45. În timpul detenției sale în Penitenciarul București-Jilava, reclamantul a fost plasat în celula nr. 116 care avea o suprafață de 14 m² și conținea nouă paturi. Dispunea de o fereastră și de un grup sanitar separat. O dată pe săptămână, reclamantul avea acces la o altă celulă echipată cu șaptesprezece dușuri cu apă caldă. Durata plimbărilor zilnice era de șaiszeci de minute. Deținuții aveau acces la cărțile din biblioteca penitenciarului, precum și la 85 de periodice la care era abonat penitenciarul. Celulele aveau un televizor pe care îl aduceau deținuții sau care era furnizat de administrație.

46. Reclamantul suferea de hepatită cronică și *Helicobacter pylori*. Acesta a sesizat Direcția Generală a Penitenciarelor cu o cerere de transfer de la Penitenciarul București-Jilava la Penitenciarul Rahova, pe motiv că, din cauza condițiilor de igienă și a lipsei unei alimentații specifice, starea sa de sănătate se agrava. Cererea sa a fost respinsă. În urma agravării stării sale de sănătate, acesta a fost transferat la Penitenciarul Rahova în mai 2004.

F. Eliberarea condiționată a reclamantului

47. Prin hotărârea din 9 februarie 2006, la cererea reclamantului, Judecătoria București a dispus eliberarea condiționată a reclamantului. DNA a formulat recurs împotriva acestei hotărâri, recurs respins prin hotărârea definitivă din 17 martie 2006 a Tribunalului București.

48. În aceeași zi, reclamantul a fost pus în libertate.

II. DREPTUL ȘI PRACTICA INTERNE ȘI INTERNAȚIONALE RELEVANTE

49. Un rezumat al dispozițiilor dreptului și practicii interne relevante referitoare la modalitățile de executare a pedepselor privative de libertate și la căile de atac interne disponibile în domeniu este

inclus în hotărârea *Petrea împotriva României* (nr. 4792/03, 29 aprilie 2008, pct. 21-23) și în hotărârea *Măciucă împotriva României* (nr. 25763/03, pct. 14, 26 mai 2009).

50. Concluziile Comitetului European pentru Prevenirea Torturii (CPT) pronunțate în urma vizitelor efectuate în penitenciarele din România, printre care Penitenciarul București-Jilava, precum și observațiile cu caracter general ale CPT, sunt rezumate în hotărârea *Bragadireanu împotriva României* (nr. 22088/04, pct. 73-76, 6 decembrie 2007), *Măciucă* citată anterior (pct. 15) și *Marian Stoicescu împotriva României* (nr. 2934/02, 16 iulie 2009, pct. 11-14). Raportul CPT publicat în aprilie 2003 în urma vizitei sale din februarie 1999 în mai multe închisori, printre care se număra Penitenciarul București-Jilava, concluziona:

„Condițiile de detenție pentru majoritatea deținuților în aceste instituții erau mizere. [...] gradul de suprapopulare a dus la condiții de detenție care reprezentau o atingere, chiar un afront, adus demnității umane. De fapt, marea majoritate a deținuților erau supuși unui ansamblu de factori negativi – suprapopulare, condiții materiale precare, lipsă de activități – ceea ce merită cu ușurință calificativul de tratament inuman și degradant. [...] lipsa drastică de spațiu vital și insuficiența paturilor generau o promiscuitate inacceptabilă pentru marea majoritate a deținuților. Cu titlu de exemplu, (în Penitenciarul Jilava) un număr de până la 8 deținuți trebuiau să împartă celule de 13 m², și între 35 și 40, celule între 20 m² și 35 m². În plus, lenjeria de pat era cel mai adesea de proastă calitate, murdară și uzată. În plus, numeroase celule erau murdare [...]”

51. Cu ocazia vizitei sale din iunie 2006 într-o secție a Penitenciarului București-Jilava (raport publicat la 11 decembrie 2008), CPT a constatat că particularitățile constatate cu ocazia vizitei sale din 1999 erau în continuare valabile pentru secția în cauză – cea a deținuților periculoși -, inclusiv în ceea ce privea suprapopularea sau condițiile de igienă. Pe de altă parte, acesta nota că „conducerea penitenciarului [a] atras atenția delegației CPT asupra faptului că, în întregul penitenciar, condițiile de detenție erau extrem de mediocre”.

52. În acest raport, CPT concluzionează că:

„[...] în ciuda eforturilor acceptate, instituțiile vizate [inclusiv București-Jilava] se confruntau cu un grad de suprapopulare care se putea dovedi deosebit de ridicat. O astfel de situație presupunea importante dificultăți pentru administrație în ceea ce privește administrarea diferitelor categorii de deținuți, și pentru o mare parte a deținuților, faptul că erau obligați să împartă paturile, că erau înghesuiți în spații strâmte, o absență constantă de intimitate, o lipsă aproape completă de activități în afara celulei (cu excepția exercițiilor în aer liber), servicii medicale supraaglomerate, o tensiune sporită și, prin urmare, mai multă violență, fie că se manifesta între deținuți, între deținuți și personal, chiar sub forma unor acte de automutilare. În anumite celule ale penitenciarelor [...] București-Jilava [...], unde, pe lângă faptul că condițiile materiale puteau fi deplorabile, condițiile de detenție puteau fi calificate, pe bună dreptate, ca inumane și degradante [...]”

În schimb, Comitetul este mulțumit că, la scurt timp după vizita din iunie 2006, standardul oficial al spațiului vital pentru fiecare deținut în celule a ajuns de la 6 m³ (ceea ce reprezenta o suprafață de aproximativ 2 m² pentru fiecare deținut) la 4 m² sau 8 m³. CPT recomandă autorităților române să ia măsurile necesare pentru a asigura respectarea standardului privind spațiul vital de 4 m² pentru fiecare deținut în celulele colective ale tuturor penitenciarelor din România.”

53. Dispozițiile relevante ale Constituției și Codului de procedură penală privind prelungirea arestării preventive, astfel cum erau în vigoare la momentul faptelor, sunt descrise în cauzele *Samoilă și Cionca împotriva României* (nr. 33065/03, pct. 36, 4 martie 2008) și *Calmanovici împotriva României* (nr. 42250/02, pct. 40 și 41, 1 iulie 2008).

54. Dispozițiile Legii nr. 23/1969 privind executarea pedepselor, în vigoare la momentul respectiv, prevăd următoarele:

Art. 40

„Deținuții aflați în curs de urmărire penală sau de judecată vor purta îmbrăcăminte personală. Pentru motive temeinice, ei vor trebui să poarte costumul locului de detenție.”

55. Prin decizia nr. 348 din 1994, examinând art. 40 din Legea nr. 23/1969 în raport cu dispozițiile constituționale care asigură respectarea prezumției de nevinovăție, Curtea Constituțională a considerat că nu se putea deroga de la dreptul de a purta îmbrăcăminte personală decât dacă inculpatul nu avea sau era murdară ori inutilizabilă. Curtea Constituțională a precizat, de asemenea, că hainele locului de detenție ale condamnaților și ale celor aflați în arest preventiv trebuie să fie diferite.

56. Potrivit Ordinului nr. 3151 din 21 mai 2003 al Direcției Generale a Penitenciarelor, persoanele aflate în arest preventiv trebuiau să poarte, în principiu, îmbrăcăminte personală. În cazul în care deținuții aflați în arest preventiv nu au îmbrăcăminte personală, aceștia trebuiau să poarte hainele furnizate de administrația penitenciarului.

I. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 3 DIN CONVENȚIE

57. Reclamantul se plânge de condițiile proaste de detenție din Penitenciarul București-Jilava, precum și de lipsa tratamentului medical adecvat pentru bolile sale. Acesta invocă art. 3 din Convenție care prevede:

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

A. Cu privire la admisibilitate

58. Guvernul invocă inadmisibilitatea acestui capăt de cerere pe motiv că reclamantul ar fi putut introduce o plângere împotriva administrației Penitenciarului Jilava în temeiul art. 267 și 267¹ C. pen., care interzic, în general, relele tratamente și tortura, precum și în temeiul OUG nr. 56/2003, care garantează, în mod mai specific, drepturile persoanelor care execută o pedeapsă privativă de libertate, printre care dreptul de a primi asistență medicală gratuită.

59. Reclamantul consideră că aceste modalități indicate de Guvern nu erau căi de atac eficiente pentru pretențiile sale.

60. Curtea reamintește că, în cauza *Petrea* citată anterior, aceasta a concluzionat că o cale de atac întemeiată pe dispozițiile OUG nr. 56/2003 reprezenta un recurs efectiv, în sensul art. 35 § 1 din Convenție, în ceea ce privește susținerile referitoare la lipsa de asistență medicală corespunzătoare pentru deținuți, dar că nu era un recurs efectiv în ceea ce privește condițiile de detenție propriu-zise, în special suprapopularea din celule (*Petrea*, citată anterior, pct. 36 și 37, *Măciucă*, citată anterior, pct. 18 și *Marian Stoicescu*, citată anterior, pct. 18). În speță, Curtea nu identifică nicio circumstanță care să poată infirma o astfel de concluzie. Astfel, în măsura în care reclamantul se plânge de tratamentul său medical inadecvat, Curtea constată că a omis să introducă un recurs întemeiat pe dispozițiile OUG nr. 56/2003. Prin urmare, acest capăt de cerere trebuie respins pentru neepuizarea căilor de atac interne, în conformitate cu art. 35 § 1 și 4 din Convenție.

61. În ceea ce privește celălalt capăt de cerere, care se referă la condițiile de detenție a reclamantului, Curtea respinge excepția Guvernului și constată că nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 din Convenție. De altfel, Curtea subliniază că acesta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarat admisibil.

B. Cu privire la fond

62. Reclamantul reamintește pe scurt condițiile de detenție descrise în prezentarea capătului său de cerere.

63. Guvernul face trimitere la jurisprudența Curții în materie și susține că, în speță, condițiile de detenție a reclamantului erau conforme cu cerințele art. 3 din Convenție.

64. Curtea face trimitere la principiile fundamentale care rezultă din jurisprudența sa referitoare la condițiile de detenție, din perspectiva art. 3 din Convenție [a se vedea, printre altele, *Kudla împotriva Poloniei* (GC), nr. 30210/96, pct. 92-94, CEDO 2000-XI și *Măciucă*, citată anterior, pct. 21-23]. De asemenea, în cazul evaluării condițiilor de detenție, trebuie să se țină seama de efectele cumulate ale acestora, precum și de afirmațiile specifice ale reclamantului (*Dougoz împotriva Greciei*, nr. 40907/98, pct. 46, CEDO 2001-II).

65. În speță, Curtea constată mai întâi că celula în care a fost deținut reclamantul în Penitenciarul București-Jilava avea o suprafață de 14 m² pentru nouă paturi. Astfel, reclamantul a fost deținut timp de mai multe luni într-o celulă în care dispunea de un spațiu vital de aproximativ 1,55 m², iar această suprafață era în realitate și mai redusă de mobilierul prezent în celulă. O astfel de suprafață este mult mai mică decât standardul recomandat autorităților române (4 m²) în raportul pe care CPT l-a întocmit în urma ultimei sale vizite în penitenciarele românești, prin care și la Jilava (*Marian Stoicescu*, pct. 24). Persoana în cauză era, de altfel, închisă mare parte a zilei, nu beneficia de acces la dușurile penitenciarului decât o singură dată pe săptămână și de o plimbare zilnică de o oră (*Măciucă* citată anterior, pct. 25).

66. Curtea reamintește că a constatat deja, în numeroase cauze, încălcarea art. 3 din Convenție, în principal din cauza lipsei de spațiu individual suficient (a se vedea, printre altele, *Petrea*, citată anterior, pct. 45 și următoarele, și *Marian Stoicescu*, citată anterior, pct. 25). Aceasta admite că, în

speță, nimic nu indică faptul că a existat într-adevăr intenția de a-l umili sau înjosi pe reclamant. Cu toate acestea, absența unui astfel de scop nu poate exclude o constatare a încălcării art. 3. Curtea consideră că respectivele condiții de detenție, pe care reclamantul a trebuit să le suporte o perioadă destul de lungă, l-au supus pe acesta unei încercări de o intensitate care depășea nivelul inevitabil de suferință inerent detenției.

Prin urmare, a fost încălcat art. 3 din Convenție.

II. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 5 § 3 DIN CONVENȚIE

67. Invocând art. 5 § 3 din Convenție, reclamantul se plânge de durata arestării sale preventive și de lipsa nejustificată a menținerii acestei măsuri de către instanțele interne, cu încălcarea art. 5 § 3 din Convenție, formulat după cum urmează în partea sa relevantă:

„Orice persoană arestată sau deținută, în condițiile prevăzute de paragraful 1 lit. c) din prezentul articol [...] are dreptul de a fi judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii. Punerea în libertate poate fi subordonată unei garanții care să asigure prezentarea persoanei în cauză la audiere.”

A. Cu privire la admisibilitate

68. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 din Convenție. De altfel, Curtea subliniază că acesta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarat admisibil.

B. Cu privire la fond

69. Reclamantul subliniază că a fost menținut în arest preventiv între 18 noiembrie 2002 și 7 ianuarie 2005, data condamnării prin hotărâre definitivă și irevocabilă de către Înalta Curte de Casație și Justiție. De asemenea, acesta consideră că necesitatea de a prelungi această măsură nu era justificată.

70. Făcând trimitere la jurisprudența Curții în materie, Guvernul consideră că arestarea preventivă a reclamantului s-a încheiat la momentul condamnării sale în primă instanță, la 10 noiembrie 2003, de către Tribunalul București. Astfel, aceasta a durat mai puțin de un an. Conform Guvernului, această perioadă nu este nerezonabilă. De asemenea, subliniază că încheierile prin care s-a prelungit mandatul de arestare preventivă au fost pe larg motivate de instanță, ținând seama de argumentele părților.

1. Perioada care trebuie luată în considerare

71. Curtea reamintește că perioada reglementată de art. 5 § 1 c) și 3 din Convenție se încheie, de obicei, la data pronunțării cu privire la temeinicia acuzației aduse persoanei în cauză, fie și doar în primă instanță [*Lavents împotriva Letoniei*, nr. 58442/00, pct. 66, 28 noiembrie 2002, și *Svipsta împotriva Letoniei*, nr. 66820/01, pct. 107, CEDO 2006-III (extrase)].

72. Curtea evidențiază că, în prezenta cauză, perioada prevăzută la art. 5 § 3 a început la 18 noiembrie 2002, data arestării reclamantului, și a luat sfârșit la 10 noiembrie 2003, data hotărârii de condamnare a Tribunalului București. Prin urmare, această perioadă a durat unsprezece luni, trei săptămâni și trei zile.

2. Justificarea arestării preventive

73. Curtea face trimitere la principiile fundamentale care rezultă din jurisprudența sa și care determină caracterul rezonabil al unei arestări, în sensul art. 5 § 3 din Convenție [*Labita împotriva Italiei* (GC), nr. 26772/95, pct. 152, CEDO 2000 IV și *Calmanovici*, citată anterior, pct. 90-94]. Aceasta reamintește că obiectul art. 5 § 3, care formează un tot unitar împreună cu paragraful 1 lit. c) din același articol [*Lawless împotriva Irlandei* (nr. 3), 1 iulie 1961, pct. 14, seria A nr. 3], constă în a oferi persoanelor private de libertate o garanție specială: o procedură judiciară care urmărește să asigure că nimeni nu este privat de libertate în mod arbitrar (*Schiesser împotriva Elveției*, 4 decembrie 1979, pct. 30, seria A nr. 34).

74. De asemenea, Curtea reamintește că nu se poate face o evaluare abstractă asupra caracterului rezonabil al duratei unei detenții (*Patsouria împotriva Georgiei*, nr. 30779/04, pct. 62, 6 noiembrie 2007). În această privință, art. 5 § 3 din Convenție nu poate fi interpretat ca permițând necondiționat

arestarea preventivă atâta vreme cât nu depășește o anumită durată. Orice menținere în starea de arest preventiv a unui acuzat, chiar și pentru o durată scurtă, trebuie justificată în mod convingător de autorități (a se vedea, printre altele, *Chichkov împotriva Bulgariei*, nr. 38822/97, pct. 66, CEDO 2003-I și *Musuc împotriva Moldovei*, nr. 42440/06, pct. 41, 6 noiembrie 2007).

75. În jurisprudența sa, Curtea a expus patru motive fundamentale acceptabile pentru arestarea preventivă a unei persoane suspectate că ar fi săvârșit o infracțiune: pericolul ca acuzatul să fugă (*Stögmüller împotriva Austriei*, 10 noiembrie 1969, seria A nr. 9, pct. 15); riscul ca acesta, odată pus în libertate, să împiedice administrarea justiției (*Wemhoff împotriva Germaniei*, 27 iunie 1968, pct. 14, seria A nr. 7), să săvârșească noi infracțiuni (*Matzenetter împotriva Austriei*, 10 noiembrie 1969, seria A nr. 10, pct. 9) sau să tulbure ordinea publică [*Letellier împotriva Franței*, 26 iunie 1991, pct. 51, seria A nr. 207 și *Hendriks împotriva Țărilor de Jos* (dec.), nr. 43701/04, 5 iulie 2007].

76. Curtea recunoaște că, prin gravitatea lor deosebită și prin reacția publicului la săvârșirea lor, anumite infracțiuni pot genera tulburări sociale care să justifice arestarea preventivă, cel puțin o anumită perioadă de timp. Totuși, aceasta ia act de faptul că un astfel de pericol scade în mod necesar în timp și că, prin urmare, autoritățile judiciare trebuie să prezinte motive mai specifice care să justifice persistența motivelor detenției (*I.A. împotriva Franței*, 23 septembrie 1998, pct. 104-105, *Culegere de hotărâri și decizii* 1998 VII). Astfel, menținerea arestării nu se justifică într-o anumită speță decât dacă indicii concrete demonstrează o cerință veritabilă de interes public care prevalează, în ciuda prezumției de nevinovăție, asupra regulii respectării libertății individuale [*Smirnova împotriva Rusiei*, nr. 46133/99 și 48183/99, pct. 61, CEDO 2003 IX (extrase)].

77. Curtea constată că, în speță, instanțele naționale au justificat arestarea preventivă a reclamantului prin persistența motivelor inițiale, prin faptul că punerea sa în libertate prezenta un pericol pentru ordinea publică și prin necesitatea continuării anchetei. Desigur, nevoia de a păstra ordinea publică și de a asigura o bună desfășurare a anchetei au fost deja recunoscute de Curte drept un motiv ce poate justifica prelungirea privării de libertate (*Garycki împotriva Poloniei*, nr. 14348/02, pct. 48, 6 februarie 2007). Cu toate acestea, în speță, nici instanțele interne, nici Guvernul nu au oferit vreo explicație pentru a justifica, cu trecerea timpului, modul în care punerea în libertate a reclamantului ar fi avut un impact negativ asupra societății civile sau ar fi împiedicat desfășurarea anchetei, cu atât mai mult cu cât martorii fuseseră audiați. Este adevărat că Tribunalul București a considerat arestarea preventivă a reclamantului nejustificată atât cu privire la pericolul pentru ordinea publică, cât și cu privire la stadiul procedurii (supra, pct. 18). Cu toate acestea, decizia sa a fost contrazisă de Curtea de Apel București, în urma recursului parchetului, fără o motivare concretă.

78. Scurta trimitere la gravitatea faptelor săvârșite, la modul în care acuzatul le-a săvârșit, perspectiva unei pedepse severe și valoarea prejudiciului nu pot completa lipsa de motivație menționată, deoarece este de natură să ridice mai multe întrebări decât să ofere răspunsuri în privința rolului acestor elemente în existența invocată a unui pericol pentru ordinea publică în speță (*Calmanovici*, citată anterior, pct. 99). În special, Curtea reamintește că a hotărât deja că instanțelor interne le revine sarcina de a motiva în mod concret, pe baza faptelor relevante, motivele pentru care ordinea publică ar fi efectiv amenințată în cazul în care acuzatul ar fi liber (*mutatis mutandis*, *Letellier*, citată anterior, pct. 51 și *Patsouria*, citată anterior, pct. 72). În plus, după trimiterea reclamantului în judecată, justificarea arestării nu se referea la situația sa concretă, vizând în mod general cele două persoane anchetate în cadrul procedurii (a se vedea supra, pct. 16, 19 și 20, precum și hotărârea *Calmanovici*, citată anterior, pct. 100, și hotărârea *Mihuță împotriva României*, nr. 3275/03, 1 martie 2009, pct. 29).

79. De altfel, Curtea reamintește că art. 5 § 3 din Convenție impune instanțelor naționale, atunci când acestea se confruntă cu necesitatea prelungirii unei măsuri de arestare preventivă, să ia în considerare măsurile alternative prevăzute de legislația națională (*Jabłoński împotriva Poloniei*, nr. 33492/96, pct. 83, 21 decembrie 2000 și *Patsouria*, citată anterior, pct. 75-76). Or, în prezenta cauză, deși sesizate cu o astfel de cerere și deși o astfel de măsură a fost decisă de prima instanță (supra, pct. 18), instanțele naționale nu au indicat motivele concrete pentru care această măsură alternativă nu putea asigura prezența reclamantului în fața instanței.

80. Având în vedere considerentele de mai sus, Curtea consideră că autoritățile nu au oferit motive „relevante și suficiente” pentru a justifica necesitatea menținerii reclamantului în arest preventiv.

81. În aceste circumstanțe, nu este necesar să se verifice, în plus, dacă autoritățile naționale competente au contribuit cu o „diligență deosebită” la continuarea procedurii (*Dolgova împotriva Rusiei*, nr. 11886/05, pct. 50 *in fine*, 2 martie 2006).

Rezultă că a fost încălcat art. 5 § 3 din Convenție.

III. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 6 § 2 DIN CONVENȚIE

82. Reclamantul se plânge de faptul că declarațiile procurorului șef al PNA din 5 aprilie și 6 august 2004, precum și obligația de a purta îmbrăcăminte specifică locului de detenție pentru persoanele condamnate în fața instanțelor naționale au încălcat prezumția de nevinovăție. În comunicarea sa din 21 iunie 2005, acesta se plânge, de asemenea, de faptul că respectiva campanie de presă care a avut loc în timpul procesului său a adus atingere prezumției de nevinovăție. El invocă art. 6 § 2 din Convenție, potrivit căruia:

„Orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată până ce vinovăția sa va fi legal stabilită.”

A. Cu privire la admisibilitate

83. Curtea constată că acest capăt de cerere al reclamantului presupune mai multe aspecte pe care le va examina succesiv în continuare.

1. Cu privire la declarațiile procurorului I.A. și la campania de presă

84. Reclamantul consideră că instanțele naționale au fost supuse unei presiuni din cauza campaniei de presă și a declarațiilor procurorului general al PNA, după cum dovedesc, de altfel, minutele ședințelor de judecată, termenele lungi pentru motivarea hotărârilor și distanțele dintre pedepsele aplicate în cursul procedurii.

85. Guvernul ia act de faptul că reclamantul a invocat capătul de cerere privind campania de presă în comunicarea sa din 21 iunie 2005, și anume la peste șase luni de la publicarea articolelor incriminate. De asemenea, ia act de faptul că majoritatea articolelor prezentate de către reclamant Curții nu indică data publicării, ceea ce face imposibil controlul realității acestora.

86. În continuare, subliniază că, la 30 iulie 2004, Parchetul Național Anticorupție a publicat un articol pentru a răspunde acuzațiilor aduse de presă împotriva sa (supra, pct. 41). În plus, declarațiile de care a fost acuzat I.A. au fost făcute în aprilie și august 2004, iar reclamantul fusese deja condamnat în apel. În cele din urmă, Guvernul ia act de faptul că Înalta Curte de Casație și Justiție este formată din magistrați profesioniști cu experiență și formare care le permit să elimine orice influență externă procesului.

87. Curtea nu consideră necesar să examineze chestiunea tardivității unui aspect al acestui capăt de cerere, întrucât, în orice caz, acesta este inadmisibil din următoarele motive.

88. Curtea reamintește că, deși principiul prezumției de nevinovăție consacrat de art. 6 § 2 este inclus printre elementele procesului penal echitabil impus de art. 6 § 1, acesta nu se limitează la o garanție procedurală în materie penală: sfera sa de aplicare este mai vastă și impune ca niciun reprezentant al statului să nu declare că o persoană este vinovată de săvârșirea vreunei infracțiuni mai înainte ca vinovăția sa să fie stabilită de o instanță (*Allenet de Ribemont împotriva Franței*, 10 februarie 1995, pct. 35-36, seria A nr. 308).

89. În plus, Curtea precizează că o atingere adusă prezumției de nevinovăție poate fi generată nu doar de un judecător sau de o instanță, ci și de alte autorități publice (*Daktaras împotriva Lituaniei*, nr. 42095/98, pct. 41-42, CEDO 2000-X). În această privință, ea subliniază importanța alegerii termenilor de către agenții de stat în declarațiile pe care le formulează înainte ca o persoană să fie judecată și găsită vinovată de săvârșirea unei infracțiuni (*Lavents*, citată anterior, pct. 126). Cu toate acestea, problema de a ști dacă declarația unui agent public reprezintă o încălcare a principiului prezumției de nevinovăție trebuie soluționată în contextul circumstanțelor specifice în care a fost formulată declarația în litigiu (*Adolf împotriva Austriei*, 26 martie 1982, pct. 36-41, seria A nr. 49).

90. De asemenea, Curtea reamintește că libertatea de exprimare și de comunicare presupune și dreptul de a menționa procedurile judiciare și, prin urmare, posibilitatea ca autoritățile să facă publice elemente obiective de procedură. Totuși, aceste probe trebuie să fie prezentate fără subiectivitate sau fără antepunerea vinovăției (*Allenet de Ribemont*, citată anterior, pct. 38 și *Y.B. și alții împotriva Turciei*, nr. 48173/99 și 48319/99, pct. 48, 28 octombrie 2004).

91. În ceea ce privește declarațiile incriminate ale procurorului șef I.A., Curtea observă mai întâi că acestea nu reprezentau constatări formale ale vinovăției reclamantului, ci făceau trimitere la evoluția cauzei (supra, pct. 40) și la obiectul acesteia (supra, pct. 42). De asemenea, Curtea ia act de faptul că

declarațiile incriminate au fost formulate în afara cadrului procesului penal, și anume prin intermediul unor interviuri acordate presei naționale. Deși subliniază din nou importanța alegerii termenilor folosiți de către agenții de stat, Curtea trebuie totuși să țină seama de contextul în care au fost pronunțate declarațiile, și anume după condamnarea penală a reclamantului în primă instanță și în apel de către instanțele naționale (*a contrario*, *Lavents*, citată anterior, pct. 127).

92. De asemenea, Curtea acordă importanță faptului că PNA a solicitat publicarea unui articol pentru a clarifica anumite aspecte cu privire la fapte de care era acuzat de mijloacele de informare în masă (*a contrario*, *Samoilă și Cionca*, citată anterior, pct. 96). În plus, aceasta consideră că trebuie să țină seama de faptul că reclamantul a fost achitat cu privire la una dintre acuzații de către instanța de recurs, singura competentă să se pronunțe după declarațiile procurorului general [*Pullicino împotriva Maltei* (dec.), nr. 45441/99, 15 iunie 2000].

93. În ceea ce privește campania de presă, Curtea observă că respectiva cauză a fost pe larg comentată de presa națională mai ales în anii 2002 și 2003. Aceasta constată că interesul ziarelor pentru cauză și importanța pe care o avea în ochii opiniei publice erau generate de poziția ocupată de reclamant, director general în Ministerul Agriculturii, în contextul luptei împotriva corupției, un subiect de interes atât pentru autoritățile naționale, cât și pentru publicul larg (*Viorel Burzo împotriva României*, nr. 75109/01 și 12639/02, pct. 160, 30 iunie 2009 și *Söylemez împotriva Turciei*, nr. 46661/99, pct. 141, 21 septembrie 2006).

94. Curtea consideră că reclamantul nu a demonstrat că a existat împotriva sa o campanie mediatică de o asemenea virulență încât să fi influențat sau să fi putut influența formarea opiniei judecătorilor și rezultatul deliberării. În această privință, Curtea observă că, exceptând cele două publicații examinate mai sus (pct. 89 și 90), articolele în litigiu menționau un eveniment de actualitate și nu conțineau nicio referire la vreo declarație oficială a reprezentanților statului. Prin urmare, nu este dovedit că autoritățile au susținut campania de presă de care se plânge reclamantul [*Kiratli împotriva Turciei* (dec.), nr. 6497/04, 2 septembrie 2008]. Curtea observă, de altfel, că reprezentanții reclamantului au acordat interviuri și au informat presa despre derularea cauzei [*Papon împotriva Franței* (nr. 2) (dec.), nr. 54210/00, CEDO 2001 XII (extrase)].

95. În plus, trebuie să se ia act de faptul că instanțele care trebuiau să se pronunțe cu privire la cauză erau alcătuite în totalitate din magistrați profesioniști, în mod normal cu experiență și pregătire care le permiteau să elimine orice influență externă procesului. Nimic din dosar nu conduce la concluzia că, în evaluarea argumentelor prezentate de reclamant și a probelor aflate la dosar, judecătorii care s-au pronunțat cu privire la fond au fost influențați de afirmațiile din presă (*Mircea împotriva României*, nr. 41250/02, pct. 75, 29 martie 2007).

96. Având în vedere cele de mai sus, Curtea nu poate identifica, în speță, nicio atingere adusă prezumției de nevinovăție. Rezultă că acest capăt de cerere trebuie respins ca vădit nefondat, în temeiul art. 35 § 3 și 4 din Convenție.

2. Cu privire la prezentarea reclamantului la ședințele de judecată în hainele locului de detenție

97. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 din Convenție. De asemenea, Curtea subliniază că acesta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarat admisibil.

B. Cu privire la fond

98. Reclamantul apreciază că obligația de a purta în public hainele locului de detenție specifice persoanelor condamnate, deși avea propriile sale haine pe care le-ar fi putut îmbrăca, a adus atingere prezumției de nevinovăție, cu atât mai mult cu cât celelalte acuzate, D.F., i se permitea să poarte propriile sale haine. De asemenea, acesta subliniază că era adus la ședințe cu cătușe. El face trimitere la concluziile unui raport redactat de organizația neguvernamentală română Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului în România în urma vizitei sale în Penitenciarul București-Jilava, la 15 aprilie 2003, potrivit căreia „toți deținuții erau obligați să poarte, în toate situațiile, ținuta furnizată de penitenciar”.

99. Guvernul constată că, în temeiul Ordinului nr. 3151 al Directorului general al Direcției Generale a Penitenciarelor, ținuta specifică persoanelor condamnate era furnizată deținuților aflați în arest preventiv în cazul în care aceștia nu aveau îmbrăcăminte personală. Această măsură avea ca scop

asigurarea unor condiții de igienă satisfăcătoare. Potrivit Guvernului, afirmația că îmbrăcămintea reclamantului ar fi influențat rezultatul procedurii este speculativă.

100. Curtea consideră că, deși art. 6 § 2 din Convenție nu impune statelor obligația de a supune unor regimuri diferite persoanele condamnate și cele aflate în arest preventiv (*Peers împotriva Greciei*, nr. 28524/95, pct. 78, CEDO 2001 III), trebuie totuși să se garanteze că măsurile luate în privința deținuților aflați în arest preventiv nu sunt de natură să aducă atingere principiului prezumției de nevinovăție. Caracterul public al măsurii reprezintă, în speță, un element relevant care trebuie luat în considerare (*mutatis mutandis*, *Gorodnitchev împotriva Rusiei*, nr. 52058/99, pct. 100, 24 mai 2007). În plus, Curtea acordă o importanță deosebită circumstanțelor din fiecare speță și examinează pentru fiecare caz necesitatea măsurii în afara penitenciarului.

101. Curtea constată că practica de a prezenta o persoană aflată în arest preventiv în fața instanțelor naționale purtând îmbrăcămintea specifică locului de detenție este contrară dispozițiilor Legii nr. 23/1969 și Deciziei nr. 348/1994 a Curții Constituționale (supra, pct. 54 și 55) și chiar Ordinului nr. 3151 (supra, pct. 56). Pentru a justifica această măsură în temeiul art. 6 § 2, Guvernul susține că era necesară în cazul în care persoana în cauză nu avea îmbrăcăminte personală sau ca măsură de sănătate publică. Cu toate acestea, nu oferă niciun argument concret cu privire la necesitatea, în speță, a unei astfel de măsuri, ceea ce permite să se aprecieze că această practică era lipsită, în cazul reclamantului, de orice justificare (*Samoilă și Cionca*, citată anterior, pct. 100).

102. Curtea consideră că această măsură a adus atingere cu atât mai mult reclamantului cu cât cealaltă acuzată, D.F., a participat la ședințele de judecată în îmbrăcăminte civilă. Or, în acest context, imaginea reclamantului în îmbrăcămintea specifică locului de detenție putea să confirme, în ochii opiniei publice, impresia vinovăției sale.

103. Având în vedere considerațiile precedente și ținând seama de faptul că a hotărât deja că o astfel de practică putea aduce atingere prezumției de nevinovăție (*Samoilă și Cionca*, citată anterior, pct. 99-100), Curtea concluzionează că s-a încălcat principiul prezumției de nevinovăție, garantat de art. 6 § 2 din Convenție. Deoarece s-a pronunțat asupra problemei principale invocate în privința dreptului la prezumția de nevinovăție, Curtea nu consideră necesar să examineze, în acest context, argumentul reclamantului potrivit căruia era adus la ședințele de judecată cu cătușe.

IV. CU PRIVIRE LA CELELALTE PRETINSE ÎNCĂLCĂRI

104. În ceea ce privește celelalte capete de cerere invocate de reclamant și întemeiate pe art. 3 (condițiile proaste de detenție la sediul poliției și faptul că a purtat cătușe), precum și pe art. 5 § 2 și pe art. 6 § 1 și 3 din Convenție, ținând seama de toate elementele aflate în posesia sa și în măsura în care este competentă pentru a se pronunța cu privire la afirmațiile formulate, Curtea nu a constatat nicio încălcare a drepturilor și libertăților garantate de articolele Convenției și trebuie respinse ca fiind în mod vădit nefondate în temeiul art. 35 § 3 și 4 din Convenție. În ceea ce privește capătul de cerere întemeiat pe art. 5 § 3 (dreptul de a fi adus de îndată înaintea unui judecător), Curtea constată că acesta a fost formulat la mai mult de șase luni de la controlul arestării reclamantului de către o instanță. Prin urmare, Curtea concluzionează că acest capăt de cerere este fie tardiv, fie în mod vădit nefondat și trebuie respins în temeiul art. 35 din Convenție.

V. CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENȚIE

105. Art. 41 din Convenție prevede:

„În cazul în care Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

106. Reclamantul solicită 200 000 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu material, reprezentând pierderile sale financiare, ținând seama de imposibilitatea sa de a-și exercita profesia în timpul privării de libertate. Reclamantul solicită 100 000 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu moral.

107. Guvernul consideră că nu există nicio legătură de cauzalitate între prejudiciul material reclamat și pretensele încălcări ale Convenției și apreciază că suma solicitată cu titlu de prejudiciu moral este excesivă.

108. Curtea evidențiază că singura bază care trebuie reținută pentru acordarea unei reparații echitabile constă, în speță, în încălcarea art. 3, în ceea ce privește condițiile proaste de detenție, art. 5 § 3 și art. 6 § 2 din Convenție. În ceea ce privește cererea prezentată cu titlu de prejudiciu material, Curtea evidențiază că reclamantul a fost condamnat și că perioada arestării sale preventive i-a fost scăzută integral din pedeapsă. În consecință, ea consideră că cererea nu poate fi admisă (*mutatis mutandis*, *Kalachnikov împotriva Rusiei*, nr. 47095/99, pct. 139, CEDO 2002 VI). În orice caz, această cerere nu este susținută de documente justificative relevante.

109. Cu toate acestea, Curtea consideră că reclamantul a suferit în mod cert un prejudiciu moral. Pronunțându-se în echitate, în conformitate cu art. 41 din Convenție, trebuie să i se acorde 12 800 EUR pentru prejudiciul moral.

B. Cheltuieli de judecată

110. De asemenea, reclamantul solicită 10 000 EUR pentru cheltuielile suportate în fața instanțelor interne și a Curții. Acesta furnizează documente justificative pentru o parte din această sumă.

111. Guvernul observă că numai o parte din suma solicitată este justificată prin documente relevante.

112. În conformitate cu jurisprudența Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor sale de judecată decât în măsura în care se stabilește caracterul real, necesar și rezonabil al acestora. În speță, ținând seama de documentele care se află în posesia sa și de criteriile menționate anterior, Curtea consideră că este rezonabil să se acorde reclamantului pentru toate cheltuielile suma de 2 450 EUR.

C. Dobânzi moratorii

113. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. Declară cererea admisibilă în ceea ce privește capetele de cerere întemeiate pe art. 3 din Convenție cu privire la condițiile de detenție din Penitenciarul București-Jilava, pe art. 5 § 3 din Convenție cu privire la nemotivarea arestării preventive și pe art. 6 § 2 din Convenție cu privire la purtarea îmbrăcăminte specifice locului de detenție, și inadmisibilă pentru celelalte capete de cerere;

2. Hotărăște că a fost încălcat art. 3 din Convenție;

3. Hotărăște că a fost încălcat art. 5 § 3 din Convenție;

4. Hotărăște că a fost încălcat art. 6 § 2 din Convenție;

5. Hotărăște:

a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din Convenție, suma de 12 800 EUR (douăsprezece mii opt sute de euro) pentru prejudiciul moral și suma de 2 450 EUR (două mii patru sute cincizeci de euro) pentru cheltuielile de judecată, care trebuie convertite în lei românești la rata de schimb aplicabilă la data plății, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit de către reclamant;

b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;

6. Respinge cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris, la 16 martie 2010, în temeiul art. 77 § 2 și 3 din Regulament.

Santiago Quesada
Grefier

Josep Casadevall
Preşedinte